

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YURT DIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı

26 Ekim 2017 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanı Resul Holoğlu'nun, tarihî eser kaçakçılığı ve kazılarla ilgili yasal mevzuat, KOM'un bu konularla ilgili çalışmaları ve önerileri hakkında sunumu

2.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Akıllı'nın, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, tarihî eser kaçakçılığıyla ilgili gümrüklerdeki tedbirler hakkında sunumu

3.- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Sektör Uzmanı Merve Aslı Hetemoğlu'nun, Millî Komisyonun kuruluşu, görevleri, UNESCO ve UTMK'nin 1970 ve 1972 kültür sözleşmeleri hakkında sunumu

4.- Araştırmacı Yazar Yaşar Yılmaz'ın, Batı'nın Osmanlı'dan nasıl izin alarak tarihî eserleri yurt dışına çıkarttığı ve bu eserlerin geri getirilmesiyle ilgili neler yapılması gerektiği hakkında sunumu

III. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun çalışma usulüne ve konunun uzmanlarıyla üç hafta içinde bir taslak metin oluşturulmasına ilişkin bir görüşmeler

**YURT DIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK
İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

—●—
2'nci Toplantı
26 Ekim 2017 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yurt Dışına Kaçırılan Kültür Varlıklarımızın Belirlenerek İadelerinin Sağlanması ve Mevcut Kültür Varlıklarımızın Korunması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.05'te açıldı.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanı Resul Holoğlu tarafından, tarihî eser kaçakçılığı ve kazılarla ilgili yasal mevzuat, KOM'un bu konularla ilgili çalışmaları ve önerileri,

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Akıllı tarafından, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, tarihî eser kaçakçılığıyla ilgili gümrüklerdeki tedbirler,

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Sektör Uzmanı Merve Aslı Hetemoğlu tarafından, Millî Komisyonun kuruluşu, görevleri, UNESCO ve UTMK'nin 1970 ve 1972 kültür sözleşmeleri,

Araştırmacı Yazar Yaşar Yılmaz tarafından, Batı'nın Osmanlı'dan nasıl izin alarak tarihî eserleri yurt dışına çıkarttığı ve bu eserlerin geri getirilmesiyle ilgili neler yapılması gerektiği,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyonun çalışma usulüne ve konunun uzmanlarıyla üç hafta içinde bir taslak metin oluşturulmasına ilişkin bir görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüŐülecek başka konu bulunmadığından 16.01'de toplantıya son verildi.

26 Ekim 2017 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.05

BAŞKAN: Mustafa İSEN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Ayhan GİDER (Çanakkale)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI(Mardin)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Yurtdışına Kaçırılan Kültür Varlıklarımızın Belirlenerek İadelerinin Sağlanması ve Mevcut Kültür Varlıklarımızın Korunması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuz 3’üncü toplantısını gerçekleştiriyor. Hepiniz hoş geldiniz.

Hatırlayacaksınız, geçen toplantıda doğrudan muhataplarımız olan Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerini, arkasından Vakıflar Genel Müdürlüğü temsilcilerini ve konuyla ilgili Dışişleri Bakanlığımızın temsilcilerini dinleme fırsatımız olmuştu ve çok yararlı oldu bizi açımızdan. Yani onlar kendi perspektifleri ve yaptıkları işler açısından -ki konunun doğrudan muhatabı onlar- bizimle sahip oldukları bilgileri paylaşmışlardı. Komisyonumuz toplantının sonrasında diğer muhataplarımızın dinlenmesinin uygun olacağını belirledi. Bugün aramızda Emniyet Genel Müdürlüğümüzün Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi temsilcileri var. Sayın Holoğlu ve Sayın Tuğ’a hoş geldiniz diyorum.

Aynı şekilde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu kaçakçılığın bir boyutuyla ilgili. Genel Müdür Yardımcısı Sayın Akıllı ve Daire Başkanı Sayın Duygun aramızdalar. Sizlere de hoş geldiniz diyorum.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu aynı zamanda bu konunun uluslararası düzeydeki takipçilerinden. Millî Komisyon Başkanımız şu anda yurt dışındalar, Paris’te devam etmekte olan genel kurula katılıyorlar. Bu yüzden alan uzmanı, sektör uzmanı Merve Aslı Hatemoğlu’nu görevlendirdiler, o da aramızda. Kendilerine hoş geldiniz diyorum.

Ayrıca, bu konuda çok önemli çalışmalar gerçekleştirmiş bir araştırmacı arkadaşımız... “Anadolu’nun Gözyaşları” diye bir kitabı da yayınlanmıştı, bize sağ olsun Serdal Bey daha önce ilettiler. Bu kitabın yazarı Yaşar Yılmaz Bey aramızda, Yaşar Bey’i de dinleyeceğiz.

Uygun görürseniz, ben, geçen defa yaptığımız gibi on beş dakikayı geçmeyecek şekilde arkadaşlarımızın Komisyonumuzu bilgilendirmelerini rica edeceğim.

Emniyet Genel Müdürlüğümüzün temsilcilerinden başlayalım.

Buyurunuz.

II.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanı Resul Holoğlu'nun, tarihi eser kaçakçılığı ve kazılarla ilgili yasal mevzuat, KOM'un bu konularla ilgili çalışmaları ve önerileri hakkında sunumu

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Sunumum 15 sayfa, kısa sürecek efendim.

Kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığı, tarihî eser kaçakçılığı “Kültür varlıklarının yasal olmayan yollarla temin edilerek yurt içinde veya dışında satılması.” olarak tanımlanmaktadır. Kültür varlıkları açısından oldukça zengin olması dolayısıyla ülkemiz kaynak konumundadır. Müzayede evleri ve büyük müzeleri bünyesinde barındıran Batılı ülkeler ise hedef konumunda yer almaktadır. Mevzuat açısından, kültür varlıklarıyla mücadele 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu kanuna göre ülkemizdeki tüm tarihî eserler devlet malı niteliğindedir. Tarihî eserlerin izinsiz yurt dışına çıkarılması yasaktır. Tarihî eser bulmak amacıyla kaçak kazı yapılması ve izinsiz define araştırması yapılması yasaktır. Tarihî eserlerin izinsiz olarak satışa sunulması, satın alınması ve bulundurulması yasaktır. Yurt dışından kültür varlığı getirmek, sahiplik belgesini ibraz etmek koşuluyla serbesttir. Tarihî eser bulanlar en geç üç gün içinde en yakın müze müdürlüğüne veya muhtara ya da mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar. Cezaî müeyyideleri... “Madde 67: Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili olarak bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışa arzeden, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu durumda birinci fıkrada tanımlanan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükmolunmaz.

Ticaretî yasak olmayan taşınır kültür varlıklarının izinsiz olarak ticaretini yapan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

“Madde 68 – Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

“Madde 74 – Kültür varlıkları bulmak amacıyla, izinsiz olarak kazı veya sondaj yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Ancak, kazı veya sondajın yapıldığı yerin, sit alanı veya bu Kanuna göre korunması gerekli başka bir yer olmaması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

İzinsiz olarak define araştıranlar, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu fiillerin yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla veya kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

Kişinin bu maddede tanımlanan suçları işlemek suretiyle bulunduğu kültür varlığını soruşturma başlamadan önce mahallî mülkî amire teslim etmesi hâlinde, mahkeme verilecek cezada üçte ikisine kadar indirim yapabilir.

İzinsiz olarak define araştıran kişinin, hakkında kovuşturma başlayınca kadar, kendisini bu fiili işlemeye gerekli cihazları temin etmek suretiyle sevk eden kişilerin kimliklerini açıklaması ve yakalanmasını sağlaması hâlinde, mahkeme verilecek cezada indirim yapabileceği gibi, ceza verilmesine yer olmadığına da karar verebilir.”

Tarihî eser kaçakçılığıyla mücadele kapsamında 2863 sayılı Kanun’un 68’inci ve 74’üncü maddelerinde, CMK 135 (iletişimin tespiti veya kayda alınması), CMK 139 (gizli soruşturmacı) ve CMK 140 (teknik araçlarla izleme tedbirleri) uygulanmaktadır ancak aynı Kanun’un 67’nci maddesinde haber verme zorunluluğuna ve kültür varlığı ticaretine aykırı hareket edenlere söz konusu CMK tedbirleri uygulanmamaktadır. Söz konusu tarihî eser kaçakçılığıyla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla yukarıda geçen 2863 sayılı Kanun’un 68 ve 74’üncü maddelerinde uygulanan CMK tedbirlerinin aynı kanunun 67’nci maddesinde uygulanmasının gerektiği değerlendirilmektedir.

Mücadele çalışmaları: KOM Daire Başkanlığı koordinesinde 81 ilde şube müdürlükleri tarafından tarihî eser kaçakçılığına yönelik mücadele çalışmaları yürütülmektedir. KOM Daire Başkanlığımızca tarihî eser kaçakçılığıyla mücadelede istihbari bilgi toplamak, değerlendirmek, suçun men ve takibi amacıyla gerekli tedbirleri almak, gerektiğinde ulusal veya uluslararası operasyona dönüştürmek; suç örgütlerine yönelik analiz çalışması yapılarak operasyona dönüştürülmesi amacıyla il birimlerimizce projeli çalışma başlatılmasını sağlamak; il birimlerimizce gerçekleştirilen operasyonel çalışmalara destek vermek ve gerekli yönlendirmeyi yaparak koordinasyonu sağlamak; suçun işlenmesiyle elde edilen maddi menfaatlerin araştırılması tespiti, takibi ve el konulması amacıyla gerekli çalışmaları yürütmek; suçun eğilim, güzergâh, yöntem ve gizleme metodu gibi karakteristik özelliklerini belirlemek; ulusal veya uluslararası kurum veya kuruluşlar, yabancı ülke makamları veya irtibat görevlileriyle iş birliğinde ve karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak, bu amaçla toplantılar düzenlemek veya düzenlenen toplantılara katılmak görevleri ifa edilmektedir.

2017 yılında 324 operasyon gerçekleştirilmiş, 677 şüpheli hakkında işlem yapılmış, 9 kişi tutuklanmış ve 26.158 eser ele geçirilmiştir.

Uluslararası operasyon: KOM Daire Başkanlığımızca Bulgar makamlarıyla yapılan iş birliği neticesinde, uluslararası tarihî eser kaçakçılığı alanında faaliyet gösteren Türk ve Bulgar uyruklu şahıslardan oluşan bir suç örgütüne yönelik projeli çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmalar sırasında Bulgar polis birimleriyle tam koordinasyon sağlanmış, ülkemizde konuyla ilgili toplantılar gerçekleştirilmiş, ayrıca bu toplantılarda bahsi geçen suç örgütüyle bağlantılı iki şahsın Fransa'da yakalanarak tutuklanması sağlanmıştır. Konuya ilişkin 12/5/2017 tarihinde daire başkanlığımız koordinesinde Bulgar makamlarıyla eş zamanlı gerçekleştirilen PEKOM planlı operasyonunda ülkemizde 6, Bulgaristan'da 10 olmak üzere toplam 16 şüpheli gözaltına alınmış, şüphelilere ait ülkemizdeki adreslerde yapılan aramalarda tarihî eser olabileceği değerlendirilen yaklaşık 1.300 adet obje, 4 adet sikke yapımında kullanılan kalıp ve 4 adet dedektör; Bulgaristan'da ise yaklaşık 2 bin adet tarihî eser olabileceği değerlendirilen obje ele geçirilmiştir. Ülkemizde yakalanarak adli makamlara sevk edilen 6 şahıstan 3'ü tutuklanmış, 3'ü adli kontrol kararıyla serbest bırakılmıştır.

İade işlemleri: Yurt dışına kaçırılan eserlerin tespiti ve iadesine ilişkin işlemler Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülmektedir. Yurt dışına kaçırılmış bir eserin geri getirilmesi için diplomatik ve ikili ilişkiler kanalıyla sonuç alınamaması durumunda, daire başkanlığımızca Kültür ve Turizm Bakanlığına bilgi desteği sağlanmaktadır; şüphelilerin suç kayıtları, yolcu giriş-çıkış bilgileri ve benzeri.

Suçun işleniş yöntemleri: Defineciler ya da kazıcılar, tarihî eser kaçakçılığındaki en alt unsurlardır; sit alanları, höyükler, ören yerleri ve tümülüslerde kazılar yaparlar, genellikle eğitim düzeyleri düşüktür. Toplayıcılar, kaçak kazıcılar, defineciler veya hırsızlardan elde ettikleri eserleri toplayarak ülke dışına pazarlama kabiliyeti olan, "pazarlamacı" olarak tabir edilen şahıslara ulaştıran kişilerdir. Pazarlamacılar, profesyonel kaçakçılardır. Elde ettikleri eserleri yurt dışındaki müzayedelere, galerilere ve koleksiyonculara satan kişilerdir. Genellikle ekonomik seviyeleri yüksektir.

Kullanılan güzergâhlar: Kara yoluyla Balkan ülkelerinden Batı Avrupa ülkelerine, Almanya, İsviçre, Fransa ve ABD'ye eserler kaçırılmakta, ayrıca deniz yolu ve hava yolunun da kullanıldığı bilinmektedir. Kargo gönderimi yoluyla da eser kaçırıldığı bilinmektedir. İstatistikler sunuya yansıtılmıştır. Burada bir detay olarak söyleyeyim: Tek bir olayda binlerce ufak objeler ele geçirilmesi gibi durumlardan dolayı, eser sayısının suçla mücadelede baz alınmaması gerektiği değerlendirilmektedir. Bazen eser sayısı, yapılan operasyonlardan çok fazla sayıda oluyor. Bunlar da ufak objeler olduğu için -sikke gibi- o şekilde değerlendiriliyor.

Öneriler: Tarihî eser kaçakçılığının önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin yapılması (2863 sayılı Kanun'un 67'nci maddesi), haber verme zorunluluğuna ve kültür varlığı ticaretine aykırı hareket edenler, tarihî eser kaçakçılığının yurt içerisindeki yasa dışı alım satımına ilişkin iletişimin dinlenmesi (CMK 135), gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (CMK 139) ve teknik araçlarla izleme (CMK 140) tedbirlerinin uygulanması yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması...

Tarihî eser kaçakçılığı konularında ihbarcı ve muhbirlere 2863 sayılı Kanun'un 64'üncü maddesi uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ikramiye ödemesi yapılmaktadır. Müze müdürlüklerinin ele geçirilen eserlere biçtiği değer, 1905 sayılı Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiye Hakkında Kanun'da geçerli oranlar dâhilinde ihbarcı ve muhbirlere ödenmektedir. Biçilen değer, söz konusu oranlar dâhilinde ödenmektedir. 5 bin liraya kadar yüzde 30, 5 bin-25 bin lira için yüzde 25, 25 bin-50 bin lira arası yüzde 15, 50 bin-100 bin lira arası yüzde 10, 100 bin liradan yukarısı için yüzde 7. Ancak, ele geçirilen eserlere biçilen değerlerin düşük olması, ödemelerin mahkemenin nihai kararından sonra gerçekleştirilmesi -ortalama üç yıl- ihbarcı ve muhbirlerin elde ettikleri bilgileri paylaşmamalarına neden olmaktadır. İhbar ve muhbir mekanizmasının işlevliğinin artırılması için ikramiye oranlarının artırılması ve ikramiyelerin kamu davası açıldığında ilgili müze müdürlüğü tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda ödenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Müze, vakıf, cami, koleksiyoner gibi envanter bilgileri kayıt altına alınmış tarihî yerlerin korunması: Daire Başkanlığımıza, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne, tarihî eserlerin buldukları yerlerden, hırsızlık sonucu çalındığı veya kaybolduğu şeklinde çok sayıda bildirimler gelmektedir. Söz konusu çalıntı ya da kayıp bildirimlerinin daha çok koleksiyonerler, camiler, açık alan ve müzelerden olması dikkat çekmektedir. Koleksiyonerler üzerindeki denetimlerin artırılması, önemli görülen sit alanları ve cami, tekke ve benzeri yerlerin özel güvenlik ve kamera sistemleriyle korunması, müzelerde daha önceden soruşturma geçirmiş kişilerin güvenlik görevlisi olarak çalıştırılmaması, müzelere eser getiren şahıslara verilecek para miktarının artırılması gerekmektedir.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim. Eskilerin tabiriyle muhtasar ve müfit bir sunum oldu, sağ olun. Hem önerilerde bulundunuz hem işin gerekçesiyle ilgili kanaatlerinizi bizimle paylaştınız. Bizim, önümüzdeki günlerde de bu raporun yazım aşamasında sizden zaman zaman bazı taleplerimiz olacak. Bu konuda da yardımlarınızı bekliyoruz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Başkanım, bir sorum olabilir mi.

BAŞKAN – Buyurun.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Öncelikle, vermiş olduğunuz bilgi için teşekkür ediyoruz Sayın Holoğlu.

Sadece Bulgar makamlarıyla ilgili araştırmalar bizlere sunuldu.

BAŞKAN – Son gerçekleştirilen rapor.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Son gerçekleştirilen rapor. Diğer raporları da, diğer uluslararası operasyonların da raporlarını alabilir miyiz acaba?

BAŞKAN – Yani eski yıllara dair bu tür operasyonlar varsa onlarla ilgili bilgiler de alabiliriz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Bu yapılan operasyonları da alırsak...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Doğrudur efendim, biz geçmiş yıllarda da yapılan operasyonlarımızın tamamını çıkartırız varsa. Zaten iade konusuyla ilgili de mesela İngiltere’de bulunan bir taş konumuz var. Onlarla da hem irtibat görevlisi hem de Dışişleri Bakanlığımız vasıtasıyla görüşmelerimiz devam ediyor, takip de ediyoruz konuyu. Muğla’dan, bir lahit içerisinden kaçırılan eski bir taş var. Onunla ilgili olan konuyu da aynı şekilde hassasiyetle takip ediyoruz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Bizlere de istatistik olarak bir gösterge olabilir.

BAŞKAN – Ceyda Hanım, bunlarla ilgili zaten raporun yazım aşamasında gerekli bilgileri alacağız. Onları elbette sizlerle paylaşırız.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Tamam.

BAŞKAN – Başka arkadaşlardan sorusu olan?

Buyurun Nevzat Bey.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, ben teşekkür ederim sunum için.

Şunu sormak istiyorum: Daire Başkanlığınız, Türkiye’nin çok önemli bir dairesi malumunuz. Fakat o kadar geniş çalışmaları var ki bu kültür varlıklarıyla ilgili konulara konsantre olma konusunda benim şüphem var yani genel bir şey soruyorum. Yani o kadar önemli konuların yanında bu biraz tali bir konu gibi geliyor, tahminimi söylüyorum. Yeterli elemanımız var mı merkezde? Bu konuda uzmanlaşmış arkadaşlar devamlı burada mı çalışıyor? Tayinlerle başka birimlere gitmek suretiyle bu birikimler bir şekilde harcanmış olabiliyor mu? Taşradaki teşkilatlarımızın durumu nedir? Taşra teşkilatlarımızda bu konunun uzmanı arkadaşlarımız istihdam ediliyor mu? Yeterli eleman var mı? Bu konuda, takip konusunda neler yapıyor?

Diğer bir konu: Bu konuyla ilgili gerek Kültür ve Turizm Bakanlığı gerek Vakıflar Genel Müdürlüğü gerek Dışişleri Bakanlığı gibi önemli kuruluşlarımız var. Bunlarla koordinasyonumuz sağlanabiliyor mu, bunları koordine etmede sıkıntılarımız var mı? Bu konularda bilgi alabilirsek ona göre bu konunun çözümünde elbette ki Komisyon olarak elimizden gelen desteği sağlayacağımızı belirtmek istiyorum. Yani eleştirmek için söyleyemiyorum, konuyu tespit etmek için öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Genellikle polisiye tarzda, bu konuda uzman görüşü olan arkadaşlarımıza bizim çok fazla ihtiyacımız yok. Bize ihbar geliyor ve bu ihbarları değerlendirerek tarihî eser kaçakçılığıyla ilgili çalışmalarımızı yürütüyoruz. Zaten biz bilirkişi olarak tayin edilmiyoruz, müzeler bu konuda bilirkişi. Biz bütün bu tarihî eser kaçakçılıkları ve kazılarla ilgili aldığımız ihbarları değerlendirip ilgili yerlere iletiyoruz. Bu konuda 81 ilde teşkilat olarak hazırız, 81 ilde KOM birimleri mevcut. Emniyet teşkilatı olarak elimizden gelen gayreti yürütüyoruz.

Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığıyla bizim iletişimimiz bu konuda iyi, çok hızlı bir şekilde görüş alışverişine girebiliyoruz. Ama değerlendirme konusunda, zaten bizim bir değerlendirme yapmamız da tarihî eserler bazında yanlış olur. Değerlendirmeleri müze müdürlüklerimiz yapıyor efendim.

BAŞKAN – Peki, ben de bir soru sorayım. Geçen defa Kültür Bakanlığından dinlediğimiz arkadaşlar bu konuyla ilgili bir ihtisas polisinin oluşturulmasının uygun olabileceğine dair bir kanaat belirttiler. Bu konuda sizin düşünceniz nedir?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Sayın Başkanım, yani burada şu anda benimle beraber gelen arkadaşlarımızın ikisi de arkeoloji mezunu. Biz üniversite mezunu arkadaşlarımızı bünyemizde değerlendiriyoruz ve onları çalıştırıyoruz, bu birimlerde istihdam ediyoruz ama polisin çalışma metotları, yöntemleri bellidir efendim. Yani biz polisi uzmanlaştırırız ama bu kaçakçılık konularında, sadece tarihî eserde değil, bütün kaçakçılar aynı metotları uygularlar. Biz, o metotlar üzerinde çalışırız.

BAŞKAN – Anladım.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Yani bir sigara kaçakçısı ile bir tarihî eser kaçakçısı mutlaka araçlarında zula yaparlar. Biz bunların bu zulalarını bulup araştırma yöntemleriyle ilgileniriz. Bulduğumuz her şüpheli şeyi yani bir adamla iltisaklandıramadığımız, gizli bir yerde çıkan bir şeyi mutlaka değerlendiririz. Yani polis gözüyle bakmak zorundayız efendim biz burada. Değerlendirme için müze müdürlüklerimizde yetkin elemanlarımız var.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Serdal Bey, buyurun.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Evet, teşekkür ederim.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Evet, şimdi, ben de çalışma yönteminizi soracaktım. Dediniz ki bize: “İhbarları değerlendiriyoruz.” Yani ihbarlar dışında sizin ayrıca bir çalışmanız yok mu, onu mu anlıyoruz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – İhbarların dışında bizim çalışmalarımız var tabii ki yani kaçakçılar üzerinde yapmış olduğumuz planlı çalışmalarımız var bizim. Bulgar polisiyle yaptığımız çalışma da böyle bir çalışma, hâlihazırda devam eden çalışmalarımız öyle. Ama bu konularla ilgili, sizlerin de malumdur efendim yani şu anda Türkiye genelinde her yerde definecilerle ilgili ihbarlar gelir. Bunlar çok yoğunudur. Her yerle ilgili de inanılmaz bir şekilde büyük, Türkiye’yi kurtaracak meblağlardan bahsedilen ihbarlar da gelir bize. Biz bunlarla da ayrıca ilgilenmek zorunda kalıyoruz ama ciddi olan konular bizim kendi değerlendirmelerimizde; çalışmalarımız var.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Evet, şimdi, mesela define siteleri var, dedektör satışları var, internet üzerinden yapılıyor. Bunları takip ediyor musunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Doğrudur efendim, biz bunları takip ediyoruz. Bizim bunlarla ilgili bir suçlu kitlemiz var, profil var, bu insanlarla ilgili yapılan çalışmalar var. Onlarla ilgili, özellikle bu müzayedeler ve bu tarihî eserlerin veyahut da değerli şeylerin satıldığı yerler, ikinci elçiler, onları takip...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Şimdi, bildiğim kadarıyla, orada açıktan, böyle satıyorlar, dedektörler falan satılıyor.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Satılıyor efendim.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Ondan sonra millet nerede, ne aradığını bile oraya yazıyor. “Ben şurada şunu arıyorum, burada bunu arıyorum.” Rahatlıkla, internet üzerinden siteler kurmuşlar, haberleşiyorlar. Bilmiyorum, bunları Kaçakçılık Dairesi takip ediyor mu, edebiliyor mu?

Bir de tabii şu var: Şimdi “Arkeolog var, arkadaşımız da geldi.” diyorsunuz. Şimdi, bu kaçakçılığın belki o taşıma boyutu, zulalar mulalar -biz bilmeyiz- öyle olabilir ama oraya gelinceye kadar da belli bir şey, farklı bir şey vardır herhâlde. Bilmiyorum, esrar kaçakçısı, tütün kaçakçısı, başka bir şey kaçakçısı ile tarihî eser kaçakçısı arasında bir fark vardır. Şimdi, o konu için bir bölüm ayrılmamış anladığımız kadarıyla, değil mi, KOM tek bölüm hâlinde?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Bizden yok. KOM Dairesi içerisinde, Kaçakçılık bünyesi içerisinde...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Tarihî eser kaçakçılığı bölümü var mı?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Tarihî eser kaçakçılığı bölümümüz var.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Merkezde mi var, illerde var mı?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Merkezde var, illerde yok. İllerde bu bir bütün olarak.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – O kadar teşkilatımız yok mu diyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Bizim tabii oraya o kadar o anlamda yetkin bir adam bulacak durumumuz yok efendim. Yani her yerde, bütün illerde arkeoloji mezunu arkadaşları değerlendirme şansımız yok tabii.

BAŞKAN – Her ilde zaten böyle bir potansiyel de yok.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Ama tarihî eserin olduğu bölgelerde...

BAŞKAN – Belli bölgelerde, Ege Bölgesinde falan var.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Ama bizim de neredeyse her ilimizde de çok ciddi tarihî eserler var. Kıyı bölgelerinin hepsinde var, içeride var.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Birim olarak şube müdürlüğü şeklinde mi var yoksa...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Şube müdürlüğü içerisinde çalışıyor yani kaçakçılık şubeleri olarak çalışıyor.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Şunu soruyorum: Sizin kaç tane şubeniz var KOM’da?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Bizim 19 tane şubemiz var ama bu şubelerin tamamının illerin hepsinde daire başkanlığında konuşlandığı gibi konuşlanması mümkün değil efendim. Bizim KOM Daire Başkanlığının bünyesinde 19 şube. Kaçakçılık Şubesi Türkiye genelinde kaçakçılık suçlarına bakar. Kaçakçılık Şubesi içerisinde de Tarihî Eserler ve Tabiat Büro Amirliği olarak var.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Yani bir şube müdürlüğü olsa kültür varlıklarıyla ilgili daha iyi olmaz mı acaba?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Yani dairede böyle bir şey oluşturabiliriz ama verimliliği açısından bizim için değişen bir şey olmaz efendim. Bu verimlilik bu anlamda gene aynı şey devam eder.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Uzmanlaşma açısından faydası olmaz mı bir bölümün açılmasının?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Sayın Vekilim, biz aslında bu suçların tamamında tabii ki uzmanlaşıyoruz ama bizim bakış açımız suç ve suçluyla ilgili mücadele anlamında oluyor. Tabii ki o adamların tekniklerini, taktiklerini daha iyi kavrama anlamında biraz daha kendimizi geliştirebiliriz. O konuda sizin söylediklerinize katılıyorum.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yurt dışında var, o anlamda polis var. Tarihi eser kaçakçılığıyla ilgili özel bölümler var, polis var.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Sayın Vekilim, İngiltere bizim ilgilendiğimiz kadar şey yapmıyor. İngiltere kendi açısından bakıyor konuya.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Onlar pazar, onun için. Biz kaynak olduğumuz için biz bakacağız.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Kaynak ülke olarak bize...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Onlar alıcı tabii.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Kültür Bakanlığımızla aslında bu konuda daha da geliştirebiliriz biz kendimizi.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Zatıalinizin bir sorusu var mı efendim?

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Var.

BAŞKAN – Buyurun.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Teşekkür ederim.

Daire Başkanımıza teşekkür ederim verdiği bilgiler için.

Şimdi, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu'nda "Tarihi eserlerin izinsiz olarak satışa sunulması, satın alınması ve bulundurulması yasaktır." diye bir ifade var. Şimdi koleksiyonerleri burada nereye koyuyoruz acaba? Şimdi, koleksiyonerler, genel yaşadığımız olay, eseri kendileri bulup müzeye bildiriyorlar, bulup derken bir şekilde temin ediyorlar. Yani bu talebi bitirmedığımız müddetçe bu kaçak kazılar ve tarihi eserlerimize bu talep de hiçbir zaman eksilmeyecek. Bu süreçte koleksiyonerlerle ilgili elimizde bir müdahale etme imkânımız var mı? Bunlar ellerinde bulunan eserleri nasıl kanuni hâle getirebiliyorlar? Biri bu.

Bir de mesela önerilerinizde "Önlemler" kısmında diyorsunuz ki: "Müzelere eser getiren şahıslara verilecek para miktarının artırılması." Yani bu talebi kâh yasa dışı yoldan alıcılar istesin kâh devlet istesin, yani buna verilen parayı... Yani bunu bir satış, madde olarak tanımladığımız müddetçe yani devlet de bunu alsa kaçak kazıyı teşvik etmek anlamına geleceğini düşünüyorum. Doğru-yanlış, onu takdirinize sunarım ama eğer devlet bunu ödüyorsa bile aslında ödememeli diye düşünüyorum bir anlamda. Tamamen insanları bu kazılardan uzaklaştırmak gerekir çünkü aynı zamanda Türkiye'nin sahip olduğu büyük bir bilimsel bilgi, veri var elimizde. Yani bu bizim petrol gibi, doğal kaynaklar gibi,

madenler gibi –arkeolojik- insanlık tarihini yeniden yazdıracak bilimsel bilgiler de bizim elimizde. O yüzden mümkün olduğunca bu arz-talep dengesini kırmadığımız sürece, poliseye önlemlerle aslında bunun önüne geçemeyiz diye düşünüyorum. Bu anlamda bilgilerinizi rica ediyorum.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Sayın Vekilim, ikinci sorunuzu ben cevaplayayım, birinci soruyu arkadaşşıma tevdi edeceğim.

Şimdi, bizim yaklaşımımız şöyle: Yani burada “devlet para versin” anlamında. Zaten bulunmuş ve yurt dışına kaçırılmak üzere elinde olan veya başka bir yerlere satacağı malla ilgili veya tarihî eserle ilgili bizim tespitimiz bu. Yoksa sizin söylediğimize katılıyoruz. Hiç olmaması daha iyi ama neticede bu adam bunu satacaksa devletin alması daha iyi. Sizin söylemiş olduğunuzu da ispatlama anlamında... Bu sefer şöyle bir şey oluyor: Yani verilen miktarlar çok az olduğu için bunları başka yöntemlerle satmayı, yurt dışına çıkarmayı deniyorlar. Biz tabii sizin söylediğimize katılıyoruz. Suçun daha işlenmeden önlenmesi anlamında en doğrusu o. Ona katılıyoruz ama eğer önleyememişsek, elindeyse onu da cazip hâle getirip devletin eline geçmesini sağlamak anlamında bu önerimizi yaptık.

Birinci soruyla ilgili cevabı da arkadaşşıma tevdi ediyorum.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Siz de bu verilen miktarları, yüzdeleri az buluyorsunuz değil mi? “Ortalama üç yıl gibi bir süre beklenmesi kaçakçılığı teşvik eden bir şey.” diyorsunuz.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Doğrudur Sayın Vekilim. Şu anlamda: Çünkü kaçakçı bunu para için yapıyor. Para için yaptığı için...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Üç yıl bekler mi?

BAŞKAN – Hayır, kaçakçıya değil, ihbar edene veriliyor zaten o para, kaçakçıya verilmiyor.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANI RESUL HOLOĞLU – Kaçakçıya değil, ihbarcıya. Bir de ihbarcının amacı para kazanmak. O anlamda şey yapıyoruz.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIK VE ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ SERDAR TUĞ – Başkanım, sayın vekillerim; kısaca, konuşulanlarla ilgili eklenecek hususları arz etmek istiyorum efendim, hem sorulara cevap olması açısından.

Şimdi, biz bu önerileri yaparken çalışmalarımızda şunu da fark ediyoruz ki toplumda, Anadolu’da özellikle bu tarihî eser konusuna bir merak var. Bunu, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili kurumlarla da yaptığımız görüşmelerde fark ediyoruz. Yani toplumda aslında tarihî eser kaçakçılığının çok ciddi bir suç olarak görülmediğini de algılıyoruz. Yani toplumda bu anlamda bir farkındalık artırılması gerektiğini değerlendiriyoruz. Bu kamu spotu şeklinde olabilir, eğitim olabilir, seminer tarzında olabilir. Nitekim biz bunu ilgili paydaş kurumlarla sigara kaçakçılığı konusunda yaptık Sayın Vekilim. Hatta Kültür Bakanlığıyla da bu konuda görüşelim gibi bir değerlendirmemiz vardı.

Bu koleksiyonerler konusu, malumunuz Sayın Vekilim, bu tamamen Kültür ve Turizm Bakanlığının koyduğu mevzuat çerçevesinde buna ilişkin düzenlenmiş bir yönetmelik var ve bunların kontrolü, denetimi, envantere kaydedilmesi, koleksiyonerlerin denetlenmesi tamamen ilgili Bakanlığın görev alanına giriyor ve yetkisi dâhilinde. Bizim aldığımız bilgilere göre, ülkemiz genelinde yaklaşık 1.600 kişinin koleksiyoner belgesi var. Biz burada, özellikle önerilerimizde kolluk olarak ne diyoruz? Şimdi, tabii ki kimseyi suçlama anlamında değil ama kaçakçıların da özellikle mesela suça karışmamış olanların, bu işi rahat yapabilmek için koleksiyoner belgesi almaya çalıştığını görüyoruz tahkikatlarda. Biz de bu kapsamda tabii ki iyi niyetli olanları ayırmak amacıyla diyoruz ki bu koleksiyonerler

üzerindeki denetimleri arttırmak lazım. Bu, tabii ki -gene dediğim gibi, biz bir nevi kolluk olarak yan kuruluşuz bu konuda- burada Kültür ve Turizm Bakanlığının denetim yetkisi olduğu için o yönetmelik hükümleri çerçevesinde yapılıyor. Bu müzelere eser getiren şahıslara verilecek para miktarını ise... Aslında Başkanımızın da arz ettiği gibi- insanların zaten bu kültür varlığını bulduktan sonra kaçığa yönelmemesi, bu pazarlayıcılar dediğimiz kesimlere satmaması, yurt dışına kaçırmaması, suçta bulaşmaması adına aslında teşvik amaçlı bir nevi motivasyon, motive etme amaçlı, gelen vatandaşlara verdikleri bir para olarak biliyoruz. Buradaki amaç da bizim dediğimiz gibi olayın yasa dışı alana kaymaması, devlet kontrolünde, malzemenin kaçırılmadan devlet envanterine kaydedilmesi. Bizim bu uluslararası operasyonlarda da efendim... Örnek verirken bu Bulgarlarla çok yakın zamanda yapılmıştı. Bu operasyonumuzda uluslararası bir kuruluş var, SELEC, Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Birimi. Her sene uluslararası operasyonlara ödül veriliyor. Bu konuda da biz bu SELEC'le görüştük ve yazısı yeni geldi. Buraya ülkemiz olarak -ortak uluslararası operasyon- Bulgar makamlarıyla beraber başvuruda bulunacağız. Güzel bir operasyondur efendim. Daha önce de tarihî eser kaçakçılığı konusunda SELEC'in böyle ödüllendirme yaptığı bir operasyon olmamış. Biz o konuda da çalışmalarımızı yakinen takip ediyoruz.

Aynı zamanda, bizim bu -Başkanımın da arz ettiği gibi- yaptığımız çalışmalarda şu an ülke genelinde devam eden 11 tane planlı, projeli çalışmamız var efendim. Yani bilgiler geldiği zaman bize, ihbar olsun ya da bizim internetten yaptığımız araştırmalar, açık kaynaklar -burada Siber Daire Başkanlığından da şahısların ve adreslerin tespiti konusunda destek alıyoruz- soruşturma başlatılmak üzere ilgili illere iletiyoruz. Burada da bizim esas hedefimiz, örgütsel boyutunu, özellikle bu kaçakçıların örgütsel boyutunu ortaya çıkarmak. Bu anlamda da mevzuatta -arz ettiğimiz gibi- telefon dinleme, teknik araçlarla izleme gibi yetkilerimiz var, bunlardan faydalanıyoruz efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının bu konudaki görüşlerini dinleyeceğiz, Genel Müdür Yardımcımız Mehmet Akıllı Bey.

Buyurunuz efendim.

2.- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdür Yardımcısı Mehmet Akıllı'nın, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, tarihi eser kaçakçılığıyla ilgili gümrüklerdeki tedbirler hakkında sunumu

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü olarak tarihî eser kaçakçılığıyla ilgili mücadelelerimiz hakkında bilgi vereceğim. On beş dakikada bitirmeye çalışacağım efendim.

Önce genel, kaçakçılıkla mücadelede neler yapıyoruz, daha sonra da spesifik olarak kültür ve tabiat varlıkları kaçakçılığıyla ilgili yaptıklarımızı hızlı bir şekilde arz edeceğim.

Bizim 1859'a kadar giden bir tarihçemiz var Gümrük Muhafaza teşkilatı olarak ve hâlen de Gümrük ve Ticaret Bakanlığında Muhafaza Genel Müdürlüğü olarak faaliyet gösteriyoruz. Yapımız gereği asli görevimiz, kaçakçılıkla mücadele; gümrüklü yer ve sahalarda münhasıran, diğer yerlerde de diğer kolluk birimleriyle gerektiğinde iş birliği yaparak kaçakçılıkla mücadele ediyoruz. Yine bu kapsamda, Türkiye Gümrük Bölgesi'nde kişi, eşya ve taşıtların kaçakçılıkla mücadele kapsamında

tabibini yapıyoruz, istihbarat topluyoruz, operasyonlar yapıyoruz ulusal ve uluslararası. Ayrıca adli kolluğa ilişkin hizmetleri de yürütüyoruz. Bize görev ve yetki veren birçok mevzuat var, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu da bunlardan bir tanesi.

Teşkilat olarak biz ülke genelinde teşkilatlanmışız; 19 bölge müdürlüğü, bunlara bağlı spesifik olarak asli görevi kaçakçılıkla mücadele olan 30 tane gümrük muhafaza kaçakçılık istihbarat müdürlüğü ve bunların altında 31 tane de alt birim olan bölge amirliği şeklinde yürütüyoruz görevimizi. Merkez ve taşrada yaklaşık 5 bine yakın personel istihdam ediliyor. Genel Müdürlük olarak ülkemizde görev yapan 4 adli kolluk kuvvetinden biriyiz Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre, Jandarma, Emniyet ve Sahil Güvenlikle birlikte. Bu 5 bine yakın personelin 1.500'üne yakını da spesifik adli kolluk olarak görev yapmakta.

Biz kaçakçılıkla mücadelede birçok sistem kullanıyoruz; işte bagaj, kargo ve araç tarama sistemleri, araç takip sistemi, kapalı devre televizyon sistemleri, radyasyon tespit sistemleri başta olmak üzere. Yine birçok programımız mevcut; işte Kaçakçılık Bilgi Bankası, İhbar ve Kara Kapıları Taşıt Takip Programı. Bunları hızlı geçiyorum, bunların önemlileri hakkında kısa bilgi vereceğim ileride. Yine teknik cihazlarımız var; motorbotlar, videoskop, fiberoskop gibi. Tabii bizim kaçakçılıkla mücadeledeki en büyük destekçimiz x-ray sistemleri, araç ve konteyner tarama sistemleri diyebileceğimiz. Bunları da yarı sabit ve mobil olarak kullanıyoruz. Ayrıca tren tarama sistemimiz mevcut Van Kapıköy'de, bir tane de Kapıkule'ye kuruyoruz bu yıl. Yine hızlı tarama sistemleri en son gelişmiş sistemlerden artık, son alınan sistemleri bunlara yönlendiriyoruz. Yine "Backscatter"ımız var, özellikle patlayıcı ve yasa dışı göçmenlerin tespitinde kullandığımız.

Haritaya baktığımızda, hemen hemen önemli limanlarımızın hepsinde, kara sınır kapılarımızın hepsinde şu anda x-ray kurulumlarını tamamlamış durumdayız ve alımlarımız da devam etmekte. Yine hem mobil hem sabit bagaj ve kargo tarama sistemlerimiz var. Yansıda görüyoruz yerlerini, bütün gümrük idarelerimizde kullanılmakta. Yine limanlarda ve gümrüklü sahalarda kapalı devre televizyon sistemleriyle sahayı izliyoruz; yansıda kurulu yerleri görüyoruz.

Ayrıca Bakanlık merkezinde çok gelişmiş bir komuta kontrol merkezi kuruldu. Buradan 24'e yakın idaremizi canlı olarak izliyoruz. Yine araç takip sistemiyle ülke üzerinde transit gümrüklü yük taşıyan araçları takip ediyoruz. Radyasyon izleme sistemiyle taşradaki radyasyon cihazlarını da takip ediyoruz. 7/24 aktif görev yapan bir sistem. Yine kara sularındaki gemileri takip eden gemi takip sistemimiz var. Bu araç takip sistemimizi ülke üzerindeki -dediğim gibi- on-line bütün araçlara, riskli eşya taşıyan araçlara bu cihazları takarak takibini gerçekleştiriyoruz. Varış Öncesi Yolcu Bildirimi Programı'mızla ülkeye gelen ve giden yolcuların bilgilerini on-line, daha uçak hareket hâlindeyken alıp analizini yapıp şüpheli yolcular üzerine yoğunlaşıyoruz, onların araması üzerine. Yine Yat Takip Programı'yla gelen giden yatların takibini artık elektronik ortamda yapmaya başladık, bunu sektörün de hizmetine açtık. Yine önemli bir programımız da, diğer kolluk kuvvetlerimizden gelen bilgilerin de girildiği Kaçakçılık Bilgi Bankası Programı'mız var. Buraya kaçakçılıkla ilgili her türlü verileri girip risk analizi çalışmalarında etkin bir şekilde kullanıyoruz. Kara Kapıları Taşıt Takip Programı da yine İhbar Takip Programı'yla entegre olan bir sistem ve x-ray sevklerinde de bu sistemden yararlanıyoruz.

Yine çok hızlı ve gelişmiş, saatte 65 mil hız yapabilen botlarımız mevcut. Toplam 21 adet motorbotumuz çeşitli bölgelerimizde hizmet ifa ediyor. Buna bağlı olarak gemi arama ekipleri oluşturduk, devriye ekipleri oluşturduk denizlerde kaçakçılıkla mücadele etkinliğini artırmak için. İstihbarat ve bilgi toplamının önemi kapsamında iç ve dış kaynaklardan çeşitli bilgi akışları oluyor; işte ulusal kaynaklar, başta diğer kolluk kuvvetlerimiz, uluslararası kaynaklarda Dünya Gümrük Örgütü, EUROPOL, INTERPOL, SELEC, Alman Gümrük İdaresi, Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Birimi ve

ülkemizde görev yapan diğer ülkelerin irtibat görevlilerinden zaman zaman bilgi alıyoruz. Yine bunun yanında, bizim ülke genelinde ücretsiz ulaşılabilir ALO 136 ihbar hattımız var. Bu da yedi gün yirmi dört saat merkezî olarak ihbarları alıyor ve alınan ihbarlar İhbar Programı vasıtasıyla takip ediliyor. 2017’de günlük ortalama 55 çağrı alınmış, bunların tabii hepsi ihbar nitelikli olmuyor; 7 tanesi ihbar nitelikli, diğerleri rutin aramalar şeklinde.

Bu genel bilgilerden sonra efendim, biz tarihî eser kaçakçılığıyla mücadelede de özel önem veriyoruz. Bu kapsamda biz, INTERPOL’un Çalıntı Sanat Eseri Veri Tabanı’na bilgi aktarıp buradan bilgi alabiliyoruz. INTERPOL tarafından hazırlanan en çok aranan kültür varlıkları listesi ile Uluslararası Müzeler Konseyi tarafından hazırlanan kırmızı listeler düzenli olarak inceleniyor ve bölge müdürlüklerimize bu konuda zaman zaman talimatlar gönderiyoruz. Yine Dünya Gümrük Örgütü’nün bir sistemi var Sayın Başkanım, burada “CEN Sistemi” dediğimiz. Bu, üye ülkelerin Gümrük Muhafaza teşkilatlarının oluşturduğu bir bilgi ağı. Bunun içinde de çeşitli modüller var. Bunlardan biri de “ARCHEO” dediğimiz bir tarihî eser paylaşım modülü. Bunu ilgili uzmanımız sürekli takip ediyor ve bu bilgileri gerektiğinde taşra idarelerimize yine bildirimde bulunuyor. Yine diğer ülkelerle de görüşmelerimiz devam ediyor. Dünya Gümrük Örgütü’nün tarihî eser kaçakçılığı ARCHEO programının arayüzü mail sistemiyle çalışıyor. Üye ülkelerin memurları, görevlileri herhangi bir uyarı yakalama, farklı bir saklama yönetimi tespit ettiklerinde bu sisteme giriyorlar, bizim arkadaşlar da oradan alıp taşra idarelerimizi uyarıyorlar. Yine ulusal ve uluslararası toplantılara, çalıştaylara, konferanslara genel müdürlük olarak katılım sağlıyoruz. Yine personelimize eğitim programları düzenliyoruz. Kaçakçılık Bilgi Bankası’ndaki yakalama istatistiklerini tutuyoruz. Yine Kültür Bakanlığı ve diğer kolluk birimleriyle iş birliğimizi artırarak devam ettiriyoruz. Yine Suriye ve Irak’taki olaylardan sonra bu bölgelerdeki riskli duruma karşı özel tedbirler aldık ve buralarda ekstra kontroller yapıyoruz. Yine biz, teşkilat olarak ele geçirdiğimiz tarihî eserleri müzelere veriyoruz, müze olmayan yerlerde de il kültür ve turizm müdürlüğü birimlerine teslim ediyoruz.

Olay sayılarına baktığımızda Sayın Başkanım, işte yılda ortalama 6 ile 10-13 arası olay sayısı gerçekleşiyor. Bu yıl ilk on ayda 10 olay gerçekleşmiş, bunun 7 tanesi ülke dışına çıkış, 3 tanesi de girişte yakalanmış ve bu yıl içerisinde ilk on ayda toplam 743 parça tarihî eser yakalaması gerçekleştirmişiz. Bazı yakalamalarımızı arz etmek isterim. Mesela bu, İstanbul Pendik Ro-Ro Limanı’nda sikke yakalaması; yine Edirne’de haç, büst ve ziynet eşyası yakalaması; Kapıkule’de tarihî metal bakraç yakalaması; yine Kapıkule’de tarihî bir kapının yakalanması; Edirne Kapıkule’de yine Roma Dönemi’ne ait taş tablet yakalaması; bunlar da diğer yakalamalardan heykel, kapı, sikke örnekleri efendim. Yine diğer örnekleri görüyorsunuz; sikke ve tarihî antik yakalamalar.

Efendim, benim hızlıca arz etmek istediğim, söyleyeceklerim bu kadar. Sorular olursa elimizden geldiğince cevaplamaya çalışacağız.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Rica ederim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Bir şey sorabilir miyim.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Önce teşekkür ederiz sunumunuz için. Bu sunumdan bize -nüsha bize dağıtılmadı- verecek misiniz sonunda?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Arz ederiz Sayın Vekilim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Tamam, çok iyi olur, teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, ben de bürokrasiden geliyorum, genel müdürlük yaptım geçmiş dönemlerde. Bizim bürokratlar -biz de dâhil geçmişte- şunu yapar: Biz hep böyle iyi taraflarını anlatırız, eksik tarafları görmezden geliriz yani brifing verirken falan. Burada Gümrük Bakanlığı olarak “Ya, bizim şöyle bir şey yapmamız gerekirdi.” veya “Şöyle olması gerekirdi.” diyeceğiniz bir şey yok mu?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Efendim, mutlaka yani ideali bulmak hepimizin en büyük arzusu ama tabii biz Gümrük teşkilatı olarak son yıllarda kaçakçılıkla mücadele alanında teknik, beşerî kapasiteye çok büyük yatırımlar yaptık. Yani, bu anlamda hakikaten Hükümetimize de teşekkür ediyoruz, bizim Muhafaza olarak şu anda bir yatırım sorunumuz yok yani bütçe olarak istediğimiz teknik cihazı, sistemi alabilecek durumdayız ve alıyoruz da. Programlar olarak vesaire biz şu anda çok iyi bir durumdayız diyebiliyoruz. Tabii, burada Kültür Bakanlığıyla, diğer kolluk birimlerimizle ilişkilerimiz biraz daha artarsa daha isabetli olur kanaatindeyim Sayın Vekilim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Burada benim de doğrusu dikkatimi çeken bir şey; verdiğiniz istatistiki rakamlarda rakam çok küçük yani ben daha büyük oranlarla karşılaşacağımızı umuyordum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Sayın Başkanım, biraz önce de arz ettiğim gibi, şimdi hakikaten Kapıkule’den yani batı sınırlarımızdan genelde bu tarihî eser çıkışı oluyor. Havalimanlarımızda, malum, çok sıkı güvenlik tedbirleri oluyor, oradan geçirilmesi hemen hemen imkânsız. Kapılarda da bizim gerçekten teknik cihaz, X-ray sistemleri vesaire çok yaygın. Bu nedenle, hani, tarihî eser gibi değerli ürünleri daha ziyade gümrük kapıları dışındaki yollardan çıkarmaya çalıştıklarını düşünüyoruz.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Anladım.

Teşekkür ederim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MEHMET AKILLI – Arz ederim.

BAŞKAN – Böylece alt yapınızı da görme fırsatı elde ettik, büyük yatırım yapılmış gerçekten.

Buyurun.

Sizden de rica edelim, mümkünse on dakikada toparlayabilir misiniz.

3.- *UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Sektör Uzmanı Merve Aslı Hetemoğlu'nun, Millî Komisyonun kuruluşu, görevleri, UNESCO ve UTMK'nin 1970 ve 1972 kültür sözleşmeleri hakkında sunumu*

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU SEKTÖR UZMANI MERVE ASLI HETEMOĞLU – UNESCO ve UTMK'yi 1970 ve 1972 kültür sözleşmeleri özelinde kısaca anlatmaya çalışacağım.

Birleşmiş Milletlerin uzman kuruluşu olan UNESCO, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1945 yılında kurulmuştur. UNESCO Kuruluş Sözleşmesi, 1945 yılı Kasım ayında Londra'da 44 ülkenin temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi ilk 20 devlet arasında 10'uncu devlet olarak imzalamıştır. UNESCO'da 195 üye devlet ve 10 ortak üye devlet bulunmaktadır. UNESCO Sözleşmesi'ni Türkiye 20 Mayıs 1946 tarihli 4895 sayılı Kanun'la onamıştır. Bu onamanın ardından, UNESCO Kuruluş Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi gereğince, UNESCO Genel Direktörlüğünün ülkemizdeki tek ve yasal temsilcisi niteliğinde olan Millî Komisyon 25 Ağustos 1949 tarihinde faaliyete geçmiştir. UNESCO Kuruluş Sözleşmesi, barışın insanların fikir ve manevi birliğine dayanması gerektiğinden yola çıkılarak imzalanmıştır ve misyonunu insanlığın zihninde barışı eğitim,

doğa bilimleri, sosyal ve beşerî bilimler, kültür ve bilgi ve iletişim sektörleri aracılığıyla inşa etmek olarak tanımlanmaktadır. Millî Komisyon, bu 5 sektörün çalışmalarını kendi iç yapısında oluşturduğu ihtisas komiteleri, izleme grupları ve alt çalışma gruplarıyla gerçekleştirmektedir. Millî Komisyonun amaç ve görevleri, 19 Haziran 2004 tarihinde yayımlanan Resmî Gazete'deki yönetmelikte 6'ncı ve 7'nci maddelerde tanımlanmıştır. Buna göre bu amaç ve görevler Hükûmete danışmanlık etmek, kamuoyunu bilgilendirmek, UNESCO faaliyetlerini izlemek, uluslararası faaliyetlere katılım ve iş birliği olarak sıralanmaktadır.

UNESCO'nun 5 sektöründen 1'i olan kültürün günümüz dünyasında toplumları dönüştürmedeki gücü açıktır. Kültürün tarihi anıtlardan müzelere, geleneksel uygulamalardan çağdaş sanata kadar uzanan farklı kolları sayesinde hayatımız birçok alanda zenginleşmektedir. Bu bağlamda "kültürel miras" ve "kültürel çeşitlilik" kavramları toplumlar için bir yakınlaşma, diyalog, uyum ve kimlik kaynağını oluşturmaktadır. UNESCO'nun kültür çalışmaları sürdürülebilir barışa, yaratıcılığın teşvik edilmesine, açık ve katılımcı toplumlar oluşturulmasında sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. UNESCO'nun kültür sektörüyle ilgili toplamda 12 sözleşmesi bulunmaktadır. Anılan sözleşmelerden özellikle 2005 yılı, Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi; 2003 yılı, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi; 2001 yılı, Sualtı Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi; 1972 yılı, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme; 1970 yılı, Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlişkili Sözleşme; 1954 yılı, Silahlı Bir Çatışma Hâlinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme olmak üzere 6'sı UNESCO'nun temel kültür sözleşmeleri olarak anılmaktadır. Türkiye bu sözleşmelerden 2003, 1972, 1970 ve 1954 tarihli sözleşmelere taraftır, 2005 tarihli sözleşme ise 2017 yılında Meclis Genel Kurulunda kabul edilmiş olup Bakanlar Kurulunda onaylanmıştır, sürecin tamamlanması için sözleşmenin ratifikasyonunun yapılması gerekmektedir.

1970 Sözleşmesi'yle ilişkili olarak, 1954 tarihli Silahlı Çatışma Durumunda Kültür Varlıklarının Korunmasına Dair Lahey Anlaşması ve Protokolü'nün benimsenmesinden on altı yıl sonra, uluslararası toplum söz konusu korumayı daha geniş bir çerçeve kapsamına almak amacıyla UNESCO 12 Ekim-14 Kasım 1970 tarihleri arasında gerçekleştirilen 26'ncı UNESCO Genel Konferansı'nda 1970 tarihli UNESCO Sözleşmesi'ni benimsemiş ve kültür varlıklarının yasa dışı ticaretini engellemeyi hedeflemiştir. Türkiye sözleşmeye 1981 yılında resmen taraf olmuştur. 1970 Sözleşmesi, UNESCO'nun aralarında pek çok kültür varlığı açısından zengin ülkesi ve eskiden yasa dışı trafiğe maruz kalan ülkeler de dâhil 129 üyesi tarafından benimsenmiştir. Fakat, kültür varlıklarının geçtiğimiz yıllarda yasa dışı ticarete konu olmasının gittikçe evrenselleşmesi göz önünde bulundurulduğunda, tüm ülkelerin aynı zamanda tüm insanlığa ait olan kendi miraslarının daha fazla yoksullaşmasını engellemek için sözleşmeye taraf devletlerin saflarına katılması her zamankinden daha gereklidir. Öncü niteliğindeki bu uluslararası anlaşmanın düzenlemelerinin ışığı altında, devletler kendi topraklarında yer alan kültürel varlıkları korumak ve söz konusu varlıkların yasa dışı ticareti, ithalat ve ihracatını engellemek amacıyla iş birliği içerisinde çalışmalar yürütmeye başlamışlardır. Bu uluslararası hukuki belge, hızlı bir biçimde büyüyen ve politik, diplomatik, medya ve hukuk alanlarında dikkat çekmeye başlayan bu hususa yönelik hazırlanmıştır.

Sözleşme ilkeleri 3 temel yaklaşım üzerine kurulmuştur: Kültür varlıklarının kaçakçılığının önlenmesi, yasa dışı olarak yurt dışına çıkarılmış eserlerin iadesi ve uluslararası iş birliğidir. Hükûmetler Arası Komite ise -1970 Sözleşmesi'nin- diğer uluslararası anlaşmaların kapsadığı alanların dışında kalan durumlarla ilgilenmek amacıyla 1978 senesinde UNESCO tarafından Kültür Varlıklarının Ait Oldukları Ülkelere İadesinin Teşviki Hükûmetlerarası Komitesi kurulmuştur. Söz konusu platform,

Parthenon heykelleri gibi önemli kültürel varlıkların iadesi için gerekli görüşme, tartışma ve uzlaşma süreçlerini gerçekleştirmeyi, bu yolla da kültür varlıklarının yasa dışı yollardan ticarete konu olmasına dair bir mücadeleyi vermeyi hedeflemektedir.

UNESCO 1970 Alt Komitesi, 2012 yılından itibaren her sene toplanmaya başlamış ve çalışmalarına ivme kazandırmıştır. Türkiye, alt komite üyesi 18 ülkeden biridir ve komitenin raportörlük görevini yürütmektedir. Yasa dışı kazılar ve arkeolojik nesnelerin yasa dışı ticareti sorunu göz önünde bulundurulduğunda 1970 Sözleşmesi bir yol ayrımındadır. Birçok UNESCO üyesi devlet, gelecek için seçenekleri değerlendirmek, kültürel varlıklarını geliştirmek ve görünürliğini artırmayı arzulamaktadır. Millî Komisyon bünyesindeki ihtisas komitesi, 1970 yılında UNESCO tarafından kabul edilen Yerlerinden Edilmiş Kültür Varlıklarının Ait Olduğu Ülkeye İadesi Sözleşmesi çerçevesinde, yurt dışında bulunan kültür varlıklarının iade çalışmalarında akademik destek ve danışmanlık sağlanması, eserlerin iade yöntemlerine ilişkin stratejilerin belirlenmesi ve iade süreçlerindeki mevcut veya olası eğilimlerin değerlendirilmesi konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

BAŞKAN – Bu bilgileri ilgili arkadaşımıza elektronik ortamda iletin lütfen, biz de arkadaşlarımızla paylaşalım.

Teşekkür ederim.

Sizinle de daha sonra, raporun yazımı aşamasında temas hâlinde olacağız.

Yaşar Bey, sizin büyük emeğiniz var.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Tabii, kültürün turizm uğruna feda edildiği bir örneği de Efes'te yaşıyoruz. Bugün, Sevgili Serdal Kuyucuoğlu Milletvekilimle beraber saat iki buçukta bir basın toplantısı da yaptık. “Efes’i Denizle Kavuşturmak” adı altında bir kanal projesiyle şimdi, Efes'te kazılar başlayacak anladığım kadarıyla. Bu, Efes’in Dünya Kültürel Miras Listesi’nden çıkmasına neden olabilecek bir işlem ve işleyiş. Binlerce yıllık kültürel hazine, veri, aşağıdaki değişik eserler, kanal kazısıyla -yani bir arkeolojik kazı değil- orada bir marinaya, gelen teknelerin rahatça ulaşması adına ve ziyaretçilerin denizden gelmesi adına heba ediliyor. Bu anlamda, UNESCO’nun bir bildiri var mı? Bununla ilgili bir bildiri yayınlıyor musunuz, bir irade ortaya koyuyorsunuz; onu merak ediyorum.

Bir de havaalanı var tabii, o bambaşka bir konu da. Öncelikle arkeolojik alana somut müdahale olduğu için onu söyledim.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, orada bir havaalanı var zaten, bu yeni bir şey değil.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Bunların engel olacağını söylüyoruz, olup olmamasının..

BAŞKAN – Eskiden faaldi o havaalanı.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Korumadan bahsettiğim için Sayın Başkanım, korumak için gereken bir şey varsa kaldırılabilir de diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Tabii, arkadaşımız bu konuda çok yetkin değil, uzman, daha üst düzeyde karar verilmesi lazım ama onu iletelim, konuşalım arkadaşlarla.

Bu kanalı kim açıyor, belediye mi açıyor?

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Hayır. Bakanlık ihalesine çıktı, gazetelerde çıktı.

BAŞKAN – Bakanlığın böyle bir çalışması olduğunu pek zannetmiyorum.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Gazetelerde çıktı.

BAŞKAN – Biliyorum, yazılar da yazıldı. Ben biliyorum, yazıyı da okudum. Kim yapıyor, kanalı kim yapıyor?

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU TEMSİLCİSİ MERVE ASLI HETEMOĞLU – UNESCO'nun 1972 Sözleşmesi, dünya miras komiteleri toplantılarından bahsediyor. Bu komite toplantılarında hükümetlerin, taraf devletin hükümetlerinin temsilcisi var ve Kültür Bakanlığımız da bu konuda icracı kuruluş.

BAŞKAN - Serdal Bey, kaldı ki eskiden orası denizdi biliyorsunuz, denizle bağlantısı olan bir yerdi.

Buyurun.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU TEMSİLCİSİ MERVE ASLI HETEMOĞLU – Dolayısıyla, dediğim gibi, icracı kurum Kültür Bakanlığı olduğu için Efes ve diğer miras alanlarımıza ilişkin koruma durum raporlarının, dosyaların takibi ve sair konular Kültür Bakanlığında; dolayısıyla, biz, sadece danışmanlık etmekle görevliyiz.

BAŞKAN – Bunu Bakanlık nezdinde konuşuruz yeniden yani Bakanlıktan uzman arkadaşlarımız var.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – “Antik Kanal” olarak 19 Ekimde ihale sürecine verilmiş.

BAŞKAN – Kim? Kim vermiş? Belediye mi?

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – İzmir Milletvekili açıklamış.

BAŞKAN – Hangi İzmir Milletvekili?

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Atilla Kaya.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Binali Yıldırım'ın 35 projesinden biri.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Ulaştırma Bakanlığı herhâlde, marina olduğuna göre.

BAŞKAN – Ulaştırma Bakanlığı olabilir. Bir soralım bunu, hay hay. Ayrıntılı bilgiyi alalım, paylaşalım bunu da. Tabiatıyla, bu komisyonu ilgilendirecek bir şey.

Teşekkür ederim.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU TEMSİLCİSİ MERVE ASLI HETEMOĞLU – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN - Yaşar Bey, sizin bu konuyla ilgili epey çalışmanız var, bir rapor da sundunuz bize, teşekkür ediyoruz önerilerle ilgili. Zaten bir kitabınız var, elinizin altında bir envanterin varlığından söz ediyorsunuz. Umarım, ileriki dönemlerde bu bilgi birikiminizi de bizim yazım ekibimizle paylaşırsınız. Arkadaşlarımız sizinle temas hâlinde olacaklar.

Lütfen, siz de görüşlerinizi bizimle paylaşırsanız memnun olacağız.

4.- Araştırmacı Yazar Yaşar Yılmaz'ın, Batı'nın Osmanlı'dan nasıl izin alarak tarihî eserleri yurt dışına çıkarttığı ve bu eserlerin geri getirilmesiyle ilgili neler yapılması gerektiği hakkında sunumu

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Ben, Meclisimizin böyle bir komisyon kurmasından dolayı mutluluğumu belirtmek istiyorum. Gerçekten, yaklaşık, itibari olarak yüz seksen yedi yıldır biz, aslında, bu ilginin gösterilmesi ve ciddi olarak adım atılmasını bekliyorduk halk olarak, 1830'dan bu yanayı itibari ele alıyorum. Birincisi, o bakımdan, bu Komisyona hizmet veren her arkadaş, bence çok kutsal ve güzel bir görev yapıyor çünkü bu, bana göre antiemperyalist bir tavırdır, beş emperyalist ülke Osmanlı'nın zor günlerinde savaş gemileriyle gelip yıllarca ülkemizi yağmalamışlar. Bunu kendilerinin

günlüklerinden öğreniyorum yani eserleri götürülenlerin. Onların öykülerini yazdım zaten, belgeleriyle, kayıtlı kaynaklarıyla ama ben, burada, şimdi sizlere birkaç öneride bulunmak istiyorum. Eserlerin geri getirilişyle ilgili ne yapabiliriz? Batılıların tezi ne? Almanların, İngilizlerin, Fransızların müzelerini doldurmuş bu insanlar. Önümüzde, bizden sonraki nesiller de bu davayı devam ettirecekleri için bizim de bazı tezlerimizi güçlendirmemiz lazım.

Birincisi, Batılıların yani beş ülkenin -İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya ve Amerika- doğrudan gelip yıllarca kazarak gemilerle taşıdıkları bu eserlerimize karşı ileri sürdükleri bir sav var, diyorlar ki: “Sultanlar bize izin verdi ve taşıdık.” Bence, bu, sadece geçersiz bir gerekçedir. Benim düşündüğüm, 1839’da Gülhane Hattı Hümayunu’yla Osmanlı sultanlarının yetkisi azaltılmaya başlanmıştı. Sonra, Birinci ve İkinci Meşrutiyet’le de artık sultanın mutlak iradesinin yerini yasalar almıştı. Onun için, yasa değişmediği müddetçe herhangi bir yetkilinin verdiği imza bahane edilemez ve geçersizdir.

Ayrıca, verilen izinleri istemeliyiz. Hani? Bu kâğıtları görelim. Doğru mu, kaç eser için verilmiş? Araştırma izni mi, kazı izni mi, eser götürme izni mi? Bazen Osmanlı “İngiliz ceziresinden gelen, adasından gelen bu 2 kişiye fahiş at kiralaması olmasın, otellerde fazla fiyat çıkarılmasın.” diye izin vermiş, bir kâğıt, her gittiği yerde göstermiş. “Bunlar tarihî eser araştırmacıları” diye verilmiş, adam gitmiş kazı yapmış bu kâğıtla. Hangi izinle yapmış? Bir defa, verilen, onların iddia ettiği kâğıtları incelemeliyiz. Örneğin, Gaziantep’te Zincirli soyulurken Humman tarafından... Humman’ın anılarında görüyoruz; vahşice orayı kesiyor Humman yani şu masanın yarısı kadar büyük bazalt duvarın yüzüne işlenmiş kabartmaları 20 santim derinliğinde kazdırıyor -bu ne arkeolojiye ne bilime uyacak bir şeydir- ve orada düz duvarlar bırakıyor, kesiyor, bunları sandıklıyor.

Şimdi, Osman Hamdi Bey’in evinden çıkmayan bir insandır Humman ve Humman’ın da çok güzel yağlı boya tablolarını yapmıştır. Osman Hamdi Bey öğreniyor ki çok eser çıkıyor. Yani hani 50-100 eserse bunu al götür de... Ama bakıyor ki, duyuyor ki Osman Hamdi, İstanbul’dan çok büyük... Humman’a bir telgraf gönderttiriyor, diyor ki: “Ben gemiyle İskenderun’a geleceğim, gel orada konuşalım.” Humman acele geliyor. Diyor ki: “Git, merkezden biraz kazı izni al.” Humman geliyor, 16 eserlik izin alıyor. Osman Hamdi, Sidon’a gidiyor Abdülhamit’in talimatıyla lahitleri getirmek üzere.

Şimdi, benim Berlin Müzesinde envanter numaralarıyla tespit ettiğim, Humman’ın sadece Zincirli’den götürdüğü eser 600’ün üzerinde. Şimdi, resmî belgede Almanlar bize “16 eser” diyecekse peki bu geridekiler nedir? Şimdi, onun için, söylemek istediğim şu: Anadolu insanı artık uyanıyor ve uyanmışken Batılıların karşısına daha sistemli, daha donanımlı olarak inşallah sizlerin bu çalışmalarıyla çıkacağız. Demek ki Batılıların “Sultan verdi.” işini pek ciddiye almayalım.

Esas ben başka bir şeyin daha üzerinde durmak istiyorum, buraya yazmadım onu. Başkanım, biraz minimalist karakterli olduğum için bir sayfayı geçmesin diye tirpanladım.

Örneğin, Efes’te Avusturyalılar 1860’lardan bu yana kazı yaptılar ve şimdi Efes’ten de onların elini çektirdik, iyi oldu yani ellerini çekmeleri. Fakat bunlar gittiler, baktılar ki Türkler Berlin’deki Pergamon Müzesine ses çıkarmıyor... Bu bizim biraz utanç vesilemizdir, yıl 2017, hâlâ aynı ekip Berlin’i kazıyor. Şimdi, o küçükçük Avusturya bile tuttu, yakın zamanda, 1987’lerde Efes Müzesi diye Hofburg Sarayını müzeye çevirdi. Ben orada çalışma yaptım. Şimdi, peki, bunlar gitti, eserlerimizin birazı orada ama başka çok önemli bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. 1860’tan bu yana çekilmiş katmanların fotoğrafları var, çizimleri var, kazı raporları var. Bunlar bizde yok, hepsini aldılar götürdüler. Bu tarih bizim tarihimiz, Efes’in tarihi, Anadolu’ya ait bir coğrafyanın tarihi. Onun için, yurt dışından eserlerimizi isterken geçmişteki kazı belgelerini de istemeliyiz, arşivleri de istemeliyiz, bu bizim hakkımız.

Burada yazılı olmayan bir başka önerim de şu: Şimdi, sayın uzman kardeşlerimiz çok güzel önlemleri anlatıyorlar. Yani sivrisineği öldürmeye gayret ediyoruz, çok da sivrisinek var ama bataklık nasıl kurutacağız? Bunun kaynağında halkımızı aydınlatacağız ve diyeceğiz ki: Bu coğrafyadaki her şey senin geçmiş kültürünle ilgilidir, bunlar torunlarından emanet şimdilik, sen onlara devredeceksin. Bunu bizi anlatmamız lazım mutlaka.

Onun için, siz bilim adamı olduğunuz için hocam, şunun üzerinde durmamız sanıyorum iyi olacak: Tarih bilincini ve kültür varlıkları bilincini -burada bir kardeşimiz de söz etti- kamu spotlarıyla, bu Komisyonumuz uygun görürse bunları sempatik, halkın seveceği şekilde bu eserlerin bize yabancı olmadığı, 80'inci, 100'üncü göbekten yurttaşlarımıza ait... Irk olarak bakmamak lazım, kültür bir devamlılıktır. Ayasofya olmasaydı Süleymaniye'yi yapamazdık, Roma Hamamı olmasaydı Türk hamamını biz yapamazdık. Onun için, kültür ırklara ait değildir, geçişkendir ve bütün katmanların sonucudur biliyorsunuz. O bakımdan, benim önerim şudur: Örneğin Diyojen'i övüneceği bir hemşehrisi olarak Sinoplu bir genç okul kitaplarında okumalı, heykelleri yapılmalı, Sinop Diyojen günleri düzenlenmeli. Yani tarihle, geçmişle bağ kurmaya gayret edelim.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Bir ekleme yapabilir miyim size. Şimdi sayın vekilimize anlattım, biz ilçelerden çocuklarımızı getirip, ilköğretim öğrencisi çocuklarımızı getirip Mardin Müzesinde bir alan yarattık. Bu, Mardin Müzesinin kendi yapmış olduğu bir alan Sayın Başkanım. Orada çocuklarımıza araştırma yaptırıp kazı yaptırıyoruz ama onları bulduktan sonra onlara ne kadar hassas davranacaklarını... Bunun şu anda biz ilde eğitimini veriyoruz. Bunun spotlaştırılmasını belki Millî Eğitim Bakanlığımız ekstra bir şey olarak sunabiliriz. Bu, gerçekten de önemli yani çocukların küçük yaşta eğitilmesi.

BAŞKAN – Pek çok müze yapıyor Ceyda Hanım bunu. Anadolu Medeniyetleri Müzesi de yapıyor.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Çorum'da da yapılıyor.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Yani belki o spotlarda müzelerin önemi, çocukların müze ziyaretleri... Bundan birkaç ay önce Berlin'deydim, fotoğrafları arşivimde mevcut, geçen bir üniversite konferansında da kullandım. Kız erkek karışık, yaşları 6 ila 9 arası 5 öğrenci ve 2 öğretmen bir uçak kokpitinin başındalardı. İlgimi çekti, fotoğraflarını çektim. Kırk dakika sonra o bölümü döndüm geldim, aynı yerdeler. Sonra sordum. O, uçak kabininde bir dönüm noktasıymış mekanikten elektroniğe geçişte. Yani düşünün 6 ila 9 yaş arası 5 çocuk, 2 öğretmen, ellerinde şema; kimi yerde yatıyor çok özgür, kimi yorulmuş esniyor ama onu izliyorlardı. Şimdi gönül istiyor ki deneysel müzelerimiz de olsun. Bunlar müzelerde olan olaylar.

Şimdi, efendim, biz bu işte son derece haklıyız, cesur olmamız lazım. Eserlerimizin bize verileceğini şimdilik ben ummuyorum. Almanların istatistiğine göre bir Bergama Tapınağı dokuz yılda 1 milyar euro getiriyor. Müzenin içine giren insanın ortalama 55 euro harcadığını hesaplamışlar; hediyelik eşya alıyor, giriş bileti alıyor, kafesinde kahve içiyor, her neyse. Yani dokuz yılda 1 milyar euro getiren, para basan, bize ait, Bergama'ya ait eserimizi bize hemen vermeyeceklerdir. Ancak biz artık bu Komisyonun sayesinde cari hesaplarını açtık, defter önlerinde duracak “Şansölye, senden alacağımız var. Benden sonraki nesiller de bu cari hesabı takip edecek, eserler gelmedikçe bu defteri kapatmayacağız.” mesajını onlara vereceğiz ve eminim elli yıl, yüz yıl sonra da bu iş devam edecek. Onlar hep psikolojik baskı altında olacak. Yalnız, bizler dünya kamuoyunu da harekete geçirmeliyiz.

Şimdi bunlar uzun vadede önerilerim, kısa vadede de iki önerim var: Yunanistan'dan eserlerimizi geri istemeliyiz. Yunanistan çok oportünist davranmıştır. 1919 yılı Mayıs ayında orduları Batı Anadolu'ya girdikten sonra, Temmuz ayında 2 arkeolog, 2 fotoğrafçı, 3 mimarla Batı Anadolu'ya gelip kazılar yapmış. Ben gittim, Atina'da dokuz gün çalıştım. Benaki Müzesi, Millî Müze, Bizans Müzesi

vesair, bütün sergilediklerini envanter numaralarıyla arşivledim. Bir espri olsun diye söyleyeyim: Benim göbek adım Ömer. Dedim ki: “Hristo, işin kötü çünkü Anadolu’lu Mehmet geldi, bak senin izinde; bundan sonra işin kötü.” Evet, bence yakın planda ikinci istememiz gereken dünyanın en uzun kabartmalarından biri, belki de birincisi. Bir rakam söyleyeceğim; 211 metre, bir hayal edin, nereden nereye. Bu, Demre’nin hemen kuzeyinde, 13 kilometre yukarıda. Ben gittim orada çalıştım, fotoğraflar çektim. Gölbaşı’ndan götürülen Trysa Anıtı’nın üzerindeki kabartmalardır. Kandt History Müzesinin depolarında bu eserimiz. Bakın, yüz kırk küsur yıldır bu eser henüz sergilenemiyor çünkü sergileyecek yerleri yok.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Almanya’da değil mi?

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Hayır, Avusturya Viyana’da.

Şimdi, 1,5 metrelik bir bölümünü sergiliyorlar; o da kitabımda var ama onlar bundan sekiz ay önce bir katalog yayınladı, 1.200 sayfa, sadece bununla ilgili. Birisi sadece fotoğraf, öbürü eserin yorumları. Neyse, o bende var, onu “scan” ettirdim.

Şimdi, vaktinizi almayayım, şunu demek istiyorum: Taktik isteme olarak öncelik; bir, bu eserler de ambalajında duruyor; iki, Yunanlılar dünyayı ayağa kaldırıyor Elgin mermerleriyle ilgili, Parthenon’dan götürülenlerle ilgili. E, bizim eserlerimizi siz çalmışsınız. Onun için onlar altına da yazmış zaten: “Mysia’dan gelmiş, Afyon’dan gelmiş.” şu, bu diye. Onların hepsi benim arşivimde var. Yani bu ikisi, taktik gereği... Tabii kişisel kanaatim, takdir sizlerin. Diğerlerini -uzun vadeli- ve bunları kesinlikle istemeliyiz. Tam bir soygundur, vahşice bir soygundur; kimsenin bize diyeceği bir şey yok.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Biz zaman zaman zatıalimize başvuracağız yine, bilgilerinizden yararlanacağız.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Estağfurullah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ben de hocamıza teşekkür etmek istiyorum; lütfettiniz.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Estağfurullah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Kitabınızda diyorsunuz ki: “Üç aşaması var bu işin; ya ülkeler iflas etmeli ya savaş şartları olmalı ya da tarih bilincinden mahrum olmalı.”

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – En önemlisi sonuncu.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Şimdi, biz bunun üçüncüsünü alarak yola çıkmalıyız. Çok şükür ki iflas eden ya da savaşta olan bir ülkemiz yok. Oradan başlamak gerekiyor galiba.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Evet, çok şükür, bilincimiz de başladı.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – O bilinci de... Yani belki Anadolu’dan giden Mehmet o işin buralara kadar geleceğini hayal etse de şimdi görmekten o da mutludur çünkü o giydiğiniz varis çoraplarıyla ayakta kalma saatlerinize kadar emeklerinize sağlık.

Teşekkür ediyoruz.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Ben de bir şey sorabilir miyim.

Önce çok teşekkür ederim, çok bilgilendik, çok sağ olun. İyi ki sizler varsınız, sizler gibi bu işe gönül vermiş insanlarımız var.

Şunu söylemek istiyorum: Sizin kitabınızı derinlemesine inşallah inceleyeceğim. Burada sizin talepleriniz ve Kültür Bakanlığının yurt dışından talep ettiği eserler arasında bir fark var mı? Şunu demek istiyorum: Malumunuz, 1970 yılından sonra, UNESCO'dan sonra eserleri biz talep ediyoruz. Acaba Kültür Bakanlığının envanterinde bu olmayan eserlerimiz hâlâ var mı, 1970 yılından sonra?

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Şimdi, ben Kültür Bakanlığımızın tespit ettiği ve istediği eserlerimiz, müzayedeler ve daha sonra ihbarla izi sürülmüş eserlerdir. Benim tespit ettiğim eserler, aşağı yukarı 84 bin küsur fotoğraf çekmişim. Yalnız bu rakamın içinde bazı nesnelere birkaç açıdan çektiğim de olduğu için... Ama buradan Başkanın sandalyesine kadar olan yer, koca bir vitrin. Örneğin Tübingen Müzesinde, örneğin Metropolitan Müzesinde vitrinin içine küçük küçük objeleri doldurmuş, hepsinde “From Anatolia” diyor. Bunları tek tek çekmek mümkün değil, saymak da mümkün değil. Bunun için rakamdan çok, eserlerimizin niteliği ve geçmişte hepsi kaçaktır, hepsinde hakkımız var. Tekrar söylüyorum: “Sultan verildi.” lafi bizde sadece bir slogandır. Göreceksiniz, ileride bunların hepsi ortaya çıkacak. Ayrıca, savaş şartları ve işte Osmanlı'nın iflasını ilan etmesi, en önemlisi de bence Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olması. Osman Hamdi Bey'in bir eğitimi yok, idadi mezunu, arkeolojiyi bilmiyor, hiçbir şey bilmiyor. Ben, baştan, Osman Hamdi'yle ilgili çalışmalarında, klasik, öğrenciliğimden bu yana duyduğum hep sempatik şeyler yazıp gitmişim. Sonra, Amerikan belgeleri, Fransız belgeleri elime geçince yayınevime rica ettim: “Kitabımı durdurun, her şeyi değiştireceğim.” dedim çünkü sorumluluğum var. Benden yirmi yıl sonra genç bir araştırmacı çıkar “Bunları niye görmedin sen? Sadece yüzeysel bilgiyle bunu ne hakla yazdın?” diyebilir diye ve yayınevimin ricası üzerine minimize ettim, herhangi bir kanaat belirtmeden belgeleri koydum, okuyacaksınız. O nedenle -size başka bir şey söylemek isterim- baktığım zaman, evet, Abdülhamid'in tarih bilinci yok ama Abdülhamid, Osman Hamdi'den daha çok müze düşkünü. İki örnek vereyim: Bir; Hasbahçe'yi Arkeoloji Müzesi'ne ayırmış, hibe etmiş; kendi mülkü, sarayının mülkü, değil mi?

BAŞKAN – Tabii, Topkapı'nın devamı.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Topkapı Sarayı'nı hibe eden Abdülhamid. İlk açılışına -doldurulmuş kuş heykeliçikleri varmış hani doldurma sürgünler filan oluyor- o koleksiyonunu ilk oraya vermiş.

Başka bir şey, öyküyü ben şöyle bilirdim: İskender Lahdi dahi Sidon'dan tarihî eserleri Osman Hamdi buldu -tırnak içinde- ve taşıdı diye bilirdim, hiç ilgisi yok. Oradaki bir taş ocağı sahibi dinamit kullanırken görüyor ki orada bir şey var, ruhsatı iptal edilmesin diye... Şam'a dilekçe veriyor, Şam vilayetine, geliyorlar, rapor hazırlıyorlar. Abdülhamid'e geliyor, o diyor ki: “Bizim genç müze müdürünü gönderin, şunu bir incelesin.” Rapor hazırlıyor, getiriyor. “Bir gemi al, bunu taşıyın.” diyor.

Şimdi, bakıyorum, bu öykülerde bir yanlış şey... Hayır, ben yanlış öğrenmişim yani kimseyi suçlayamam ama belgelere baktığımda böyle görüyorum.

Abdülhamid'in ne kültür varlığı bilinci var, hiç kimsenin yok -Osman Hamdi'de- kimseyi suçlamıyorum. Size üzüler bir şey söyleyeyim: Şu gün yeterli var mı? Gerçekçi olalım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Çünkü Bergama'yı hâlâ kazıyorlar.

Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Burada yalnız dikkatimi çeken bir şey, Osman Hamdi hakikaten arkeoloji dünyasında bir efsanedir.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Tabii.

BAŞKAN – İlk defa siz bu balonu patlatıyorsunuz, ilginç.

ARAŞTIRMACI YAZAR YAŞAR YILMAZ – Evet yani gerçek neyse odur.

BAŞKAN – Arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum. Bugün bu teknik bilgiyi veren arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Onları şimdi uğurlayalım ama biz zaman zaman kendilerinden bilgi rica edeceğiz. Bize bu konuda katkıda bulunacaklarından da kuşquamız yok.

Çok teşekkür ediyoruz hepsine.

III. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun çalışma usulüne ve konunun uzmanlarıyla üç hafta içinde bir taslak metin oluşturulmasına ilişkin bir görüşmeler

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, takvimin işleyişiyle ilgili uygun görürseniz şöyle bir şey yapalım: Ben, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden 2 uzman arkadaş istedim. Arkadaşımızın 1'i burada, arkadaki arkadaşımız, bugün hassaten bu toplantıyı da izlesin istedim. Şimdi, biz, büyük ölçüde bu işi Kültür ve Turizm Bakanlığı eliyle yürüteceğiz. Bunu yüksek sesle düşünüyorum, arkadaşlar zenginleştirilmesine yardımcı olurlarsa memnun olurum. Şöyle bir yapı oluşturalım: Komisyon olarak Türkiye'nin kültürel birikimiyle başlayacağız herhâlde yani Türkiye niye çok eser kaçırılmasına sahne olan bir ülke? Çünkü burada büyük bir birikim var. Türkiye'nin bu kültürel birikiminden bahsedelim. Bu birikimin korunup kollanmasıyla ilgili tarihî süreci anlatalım. Ne zaman başladı koruma kullanma dengesi, aksayan hususlar neler? Bu birikimin dünyayla ilişkisini anlatalım yani dünya ne zaman bizden bu eserleri götürmeye başladı? Kaçırılan eserlerin hiç olmazsa en önemlilerinden müteşekkil... Şimdi, bu eser çok şaşırtıcı bir tabirdir Kültür Bakanlığında. Mesela ben size bir şey söyleyeyim: İstanbul Arkeoloji Müzesinin 2 milyon objesi var, çok zengin yani dünyada 2 milyon objesi olan müze çok nadirdir ama bunun 1 milyonu sikkelerden meydana geliyor. Yani "sikke" dediğiniz büyük bir kalabalık işte, bir lahut kazıyorsunuz 500 sikke çıkıyor. Dolayısıyla onları ayırırsak, dünyadaki sikkeler gibi falan daha ufak tefek meseleleri ayırırsak onun dışında kalan önemli eserlerin bir envanterini çıkaralım, kaçırılan eserlerin. Kaçırılan eserlere yönelik Türkiye ve dünya neler yapıyor? Yani biraz önce mesela bahsedildi, dünyadaki gelişmiş ülkeler ne yapıyorlar bu kendi kaçırılan eserlerini? Çin gibi ülkeler var, İran var, Rusya var. Bu gibi ülkeler neler yapıyorlar? Bunlarla ilgili gelişmelerin bir envanterini çıkaralım, bilgisini çıkaralım ve bundan sonra da yapılması gerekenlerle ilgili bilgi toplamaya başlayalım.

Uygun görürseniz bununla ilgili bize üç haftalık bir süre verin. Bu üç haftalık süre sonucunda ortaya çıkan sinopsisi veya iskeleti sizinle tartışalım yani arkadaşlarımızın önüne birer metin koyalım. Bu metinler üzerinde arkadaşlarımızın katkılarını alalım, varsa itirazlarını alalım ve ondan sonra bir metin üzerinden yürüeyim. Aşağı yukarı tablo ortaya çıktı yani bir reel durum var. Ben burada mümkün olduğu kadar bu çalışmaların yapılması aşamasında da işin çok felsefî arka planından değil de biraz pratik üzerinden yürümenin uygun olacağını düşünüyorum. Böyle bir yaklaşımla ortaya bir metin çıksın, bu metin üzerinden yürüeyim. Benim yüksek sesle teklifim yani bu tekliftir, arkadaşların şimdi kanaatlerini istihdam edeceğim.

MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) – Şimdi, ben vakit olarak... Yani ifadesini bir yerde görebilmemiz için şu bahsedilen 5 ülkedeki müzelerle gidip görüşmek... Yani siyaseten Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu işin peşinde olduğu... Oradan şunu isteyelim: Onların elindeki envanteri, Anadolu'dan giden envanterleri talep edelim.

BAŞKAN – Olur, bunun da bir teklif olarak yapalım.

MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) – Ha alabilir miyiz, alamaz mıyız onu bilemiyorum ama en azından bire bir gidip bu işin peşinde olduğumuzu, Meclis olarak bu işi takip ettiğimizi belirtmek açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Alabildiğimiz bilgileri alırsız, alamadıklarımızı da takip ederiz.

BAŞKAN – Peki, ben bunun hem Dışişleri Bakanlığıyla hem de Meclis Başkanlığıyla görüşmelerini yapayım, onunla da ilgili size bilgi aktarayım.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – En azından parlamentolar arası bu işlerin takip edildiğini... Bir kamuoyu oluşturulması açısından buna gerek var.

MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) – Hedefimiz bu yani esas itibarıyla böyle bir takibin olduğu ve bunun takip edileceği izleniminin uyandırılması.

BAŞKAN – Memnuniyetle, ben görüşeyim.

Yani belki Amerika Birleşik Devletleri filan çok uzak, olur mu bilmiyorum ama Avrupa ülkelerine gidilebilir.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Yani Meclis komisyonu olarak 1-2 ülkeye gitmekte yarar var, en azından Meclisin bu işle ilgilendiğini hissettirmek için. Etki alanı olmasa da yani orada sonuç alacak bir şey olmasa da en azından bir etki; kamuoyu oluşturur.

BAŞKAN – Tamam, doğru söylüyorsun, kamuoyu oluşturmak açısından da...

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Sayın Başkanım, ben konuşmalarınıza bir ekleme yapmak istiyorum, bu Kültür Varlıkları Genel Müdürlüğünden görevlendirilen arkadaşlarımızın hazırlayacağı rapora.

BAŞKAN – Onları Bakanlık görevlendirmeyecek, biz görevlendireceğiz arkadaşlarımızı.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Tamam, hayır, teknik olarak tam ifade etmemiş olabilirim. İlk günkü toplantımızda... Kamu kuruluşlarından gelen yani kültür varlıklarıyla ilgili yetki ve sorumluluk alanı olan kamu kuruluşlarından gelen bütün bakanlıklardan birer temsilci isteyelim bence. Yani Vakıflar Genel Müdürlüğünden de isteyelim, Dışişleri Bakanlığından da isteyelim çünkü herkesin bir kültür varlığı envanteri var ve hepsinin kendine göre kuruluş amaçlarına uygun bir yönetmelikleri, yönergeleri var. Bu raporu daha kapsamlı ve herkesi kapsayan bir rapor hâline getirelim çünkü Kültür Varlıkları yalnızca kendi bakış açısıyla değerlendirecek ama Dışişleri Bakanlığının da bir birimi var, Vakıflar Genel Müdürlüğünün de bir birimi var.

BAŞKAN – Arkadaşlar, taslak metni çıkaralım, bu taslak metni arkadaşlara sunalım ve onlara katkı yapmalarını bekleyelim.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Olabilir, tamam.

BAŞKAN – Çünkü bu işin asıl merkezi Kültür Bakanlığı yani ben biliyorum, sunumlardan da ortaya çıktı zaten dikkat ederseniz yani öbür bakanlıklar nihayet tamamen kendi perspektifleri açısından bakıyorlar meseleye.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Siz, şahsınız bu tür bilgilere sahipsiniz, verilen pek çok bilgiye sanırım vâkıfsınız. Diğer üyelerin de konuya vâkıf olması hususunda ve çalışmanın sürdürülebilirliği açısından bu zemini oluşturuyorsunuz. Avantajımız sizdeki o tecrübenin tetiklenmesi.

BAŞKAN – Estağfurullah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Tabii, biz de burada görüşlerimizi söyleyeceğiz. O bahsetmiş olduğunuz taslak çıkarsa yol haritası daha belli olur, her bir sayın üye alır onu, kendisi görüşlerini ilave eder, önerilerde bulunur.

BAŞKAN – Ben de böyle düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Yani bu, tamamen bir taslak metindir, size dayatılan bir şey değil ama bunun üzerinden yürürüz. Şurası çıksın denirse bunu arkadaşlarımızın bilgisine sunar, kabul görürse çıkarırız.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Bir de ben Başkanım, sunumlardan şunu gördüm: Envanter konusunda sağlıklı bir envanterin olmadığı şeklinde bir şey var.

BAŞKAN – Yok, bu doğru değil yani Kültür Bakanlığı onu çok iyi ifade edemedi. Göreceksiniz ki Bakanlık envanter konusunda fena değildir, bunların ne kadarını yapabildiği noktasında sıkıntılar vardır, envanter iyidir.

MEHMET GALİP ENSARİOĞLU (Diyarbakır) – Ben de çok iyi olduğunu düşünmüyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Devlet arşiv tutar, devlet unutmaz ama gerektiğini yapar yapmaz, o ayrı.

BAŞKAN – Bence üç haftaya kadar bunu toparlarız, üç haftaya kadar herhangi bir programımız yok, olduğu zaman arkadaşlar da gündemle ilgili yapılacak bir şey olursa teklif getirebilirler.

Yani bugün ayın 26’sı, üç haftanın sonu. yirmi bir gün sonra 16 Kasım da -gene Perşembeye rast geliyor- başkaca bir durum olmadığı takdirde gene saat 15.00’te toplanıyoruz. Başka bir aciliyet olursa sizinle iş birliği gerçekleştiririz.

Bir de arkadaşlar bir WhatsApp grubu oluşturacaklar buradaki vekillerimiz arasında. Bu bilgileri ve gelen raporları, kurum sunumlarını sizinle paylaşacağız.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Oylamaya da gitmem gerekiyor ama nasıl metin hazırlanacak, onu tekrar...

BAŞKAN – Türkiye’nin kültürel eser bakımından birikimi; bu birikime yönelik, koruma ve kollamaya yönelik ne tür uygulamalar gerçekleştirildi?

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Ne zaman başladı?

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Taşınabilir kültür varlıklarından mı bahsediyoruz?

BAŞKAN – Taşınır, taşınmaz hepsi.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin) – Kültürel birikimin hepsi.

BAŞKAN – Kültürel birikimin hepsi. Bunların yurt dışıyla ilgili, işte bu kaçırılma ne zaman başladı, nasıl gelişti, tarihçesi; dünya bu konuyla ilgili benzer durumlar için nasıl uygulamalar gerçekleştiriyor; sonunda da neler yapılabilir yani geleceğe yönelik bizim önerilerimiz neler olabilecek.

Arkadaşlarımız bir de bu arada yurt dışında bazı müzelerin ziyaret edilmesiyle ilgili görüş bildirdiler. Ben işin o kısmını önce Meclis Başkanlığıyla, sonra Dışişleri Bakanlığıyla görüşeceğim. Sizlere bilgi sunacağım. Bir taslak metin çıkaracağız bununla ilgili.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Tescilli kültür varlıklarını daha sonraki etapta o zaman gündeme alacağız.

BAŞKAN - Korunması meselesini ikinci aşama olarak gündeme alacağız.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Tamam, çünkü onlarla ilgili çalışma da yapıyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim arkadaşlar.

Kapanma Saati: 16.41